

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18

Tilleggsspørsmål nr.

Emne: Juletre og julekalen

Oppskr. av: Olav Jøel Gahr

(adresse): Spangereid

Fylke: Vest-Agder

Herad: Spangereid

Bygdelag:

Gard: Gahr

G.nr. 155 Br.nr. 16

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke): 70-80 år.

SVAR

1. Ja.

2. Min far 80 år forteller at det blei
brukt å ha juletre i hjemmet
i hans barndom.Min bestemor født 1838 død 1926 fortalte
at de ikke hadde juletre i hennes
barndoms hjem. Etter det jeg kan forstå
må juletre her på gården ha kommet
i bruk i åra mellom 1850-1870.3. Juletre har såvidt jeg har fått greie
på ikke vært brukt i kirken her.Men juletre kom i hjemmet lenge
før den det blei brukt på fester.Det var i første rekke barnefester på
skolehusene og ungdomsfester i hede
hus og forsamlingslokaler. - og senere
fester for de eldre.Juletre på fester har her i Kuteen
vært brukt fra omkring århundrestiftet.4. Enten de satte noen jern eller
kristhorn kviser i vinduet5. Ja, men ikke særlig mye brukt, bare
reint tilfeldig.

6. Fra omkring 1,7 meter højt og mindre.
7. Den første tida eldne folk som lever nå kan minnes (1880 - 1890 åra) pyntet de juletreet med papirpynt: koger, ringer og lekk slik: oooo av papir med forskjellige farger. og så hadde de julegoster som de hengte på treet. Det var bakt som hester, fugler, menn og kone, samt fisk. De hadde også julelys på treet. I den første tida stopte de lys selv til å ha på treet, senere kjøpte de dem. Senere i dette århundre kom også annen pynt i bruk: Glitter, stjerner, spyd og blåste kuler, og også rekker av norske papirflagg.
8. Det var særlig barna som pyntet juletreet, de voksne bare rettleidet endel.
9. Når juletreet var stort ca 1,25 m. og høyere sto de på galub i en kryssarbeidet av tre slik ^{hull til å sette} _{prett i.}
 Er det små juletre ca 1/2 meter og litt større står det gjerne på en stol, eller bord i et hjørne av huset.
10. Lysene ble på juleaften. En kelle kente dem straks de hadde hørt kirkeklokkens ringe høytida inn. Klokka 5. (17) Men ellers var det vanlig å ^{ikke} _{ikke} julelysene etter at de hadde spist til kvelds juleaften ca kl: 19³⁰.
 De som kente julelysene kl 5. lot dem bare brenne en stund, slukket dem og kente dem igjen senere på kvelden.

Omme: 18.
Tilleggspark

opskrevet av: Olav Jørgen Gahr
Spangereid

10. Fortællelse fra 1. ark.

Første juledag kendtes stundom lysene om kvelden. Nyttårs aften var det også brukt av tænde lysene.

11. Det er særlig juleaften de går rundt julebrett og synger salmer. I denne søte juletid: "Jeg er så glad hver julekveld." "Deilig er den himmelblå." "Her kommer dine arme små." "Deilig er jorden" "Et barn er født i Betlehem." "Jeg synger julekvad." "Kimer i klokken."

12. Det er noe forskjellig. De aller fleste har det til tross nyttårs 2 januar, mens enkelte har det stå til 20 dag jul.

13. De pleide spise eller herte julebrett for goster, og nøtter og ammet-fiken, drier som hang i papir kenger. Dette blei gjerne gjort straks de 2 juledager var forbi. Børnene kunne ikke vente lenger

14. Her på gården har de brukt både krusstorn eller som den kalles her i daglog tak hornbusk - og furu. Det grov nok så mye hornbusk her på gården. Men det meste som har vært brukt er vel furu. I de senere år er også gran kommet i bruk.

15. Har ikke hørt at det har vært
brukt her på gården.

16. Har ikke hørt noen som kan for-
sille at de satte opp et tre utenfor
huset juleaften.

Men det var mange brukt å henge
ut juletrek. De satte det mange
i et tre i haven. (Plommene, mande-
tre, epletre. o. l. i haven utenfor
stuerindret.)

Juletrek brukes delvis enda.
De pleide mange sette opp ett.
helt epar korntann som juletrek.

Spørsmål 1. 2. 3. 4. om halvm har
jeg ikke hørt tale om.

4989

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING